

Abstrakt

Tato práce se blíže zabývá písňovými cykly *Cigánské melodie* op. 55 (1880) a *Biblické písně* op. 99 (1894) Antonína Dvořáka. Stěžejní otázkou je, jak Dvořák čte zhudebňovaný text a jakým způsobem v těchto písních interpretuje jeho smysl.

V prvním oddílu práce jsou na základě podrobných analýz tímto způsobem pojednána zhudebnění *Cigánských melodií*, básní Adolfa Heyduka z roku 1859. Nejprve *Cigánské melodie* Karla Bendla, tedy cyklus čtrnácti písní, které vznikaly v letech 1861-62 a 1875. Poznatky získané z analýz těchto písní pak zároveň poskytují srovnávací kontext pro Dvořákovy *Cigánské melodie*. Následuje oddíl, kde je rovněž analytickým způsobem zkoumán stejnojmenný Dvořákovův písňový cyklus. Přiblíženy jsou také způsoby práce se smyslem zhudebňovaného textu u obou autorů, popsány některé paralely či naopak odlišnosti skladatelských čtení nejen při zhudebňování stejných básní, ale také ve všeobecnější rovině. Vedle toho jsou tu charakterizovány způsoby, jakými Bendl i Dvořák ve svých *Cigánských melodiích* prostředkují souboru představ o *cikánském a exotickém*, jaké jsou v Heydukových básních evokovány.

V druhém oddílu je přiblížena Dvořákova práce se smyslem zhudebňovaného textu v *Biblických písních*, která je v mnoha ohledech velmi podobná skladatelskému uchopení textu v ostatních dosud zkoumaných písních (*Večerní písně* A. Dvořáka, *Cigánské melodie* K. Bendla a stejnojmenný cyklus A. Dvořáka): K dotváření smyslu zhudebňovaného textu (nálady jím evokované, jejích dalších proměn a smyslu některých konkrétních slov či slovních spojení) i zde skladatel používá podobného repertoáru prostředků. Vedle toho v *Biblických písních* nalezneme i některé prostředky hudebního dotváření exotického, které tu jsou ve srovnání s Dvořákovými *Cigánskými melodiemi* užity méně nápadně. Motivovány pravděpodobně byly slovy o vzdálené zemi, o níž některé zhudebňované žalmy hovoří, líčením zvláštní krajiny a zmínkami hudby této země či písní sionského lidu. Do určité míry můžeme tyto prostředky chápat i jako celkovou charakteristiku zvuku Dvořákovy tvorby v tzv. americkém období. Další hudebně prostředkovanou představou, vycházející ne přímo z textu, ale ovlivněnou spíše jeho původem, je představa chrámového prostředí a zvuku sakrální hudby. Ta je zpřítomňována nejen v *Biblických písních*, ale také v Dvořákově *Žalmu 149* op. 79 (1879, 1887). Poznatky získané analýzou tohoto díla pak poskytly některá cenná zjištění o skladatelově práci se smyslem zhudebňovaného textu v této kantátové kompozici a v závěrečných kapitolách práce také slouží jako další kontext pro uvažování o *Biblických písních*.